

practice of the cultural training of students and cadets of higher military education institutions]. Kyiv.

5. Shevniuk, O. L. (2003). *Kulturolohichna osvita maibutnoho vchytelia: teoriia i praktyka*. [Cultural education of future teachers: theory and practice]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ВОРОНОВА Надія Сергіївна – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології, естетики та історії ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ).

Наукові інтереси: теорія та методика професійної підготовки майбутніх культурологів, культурологічна освіта, мистецтво, естетичний розвиток.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

VORONOVA Nadia Sergeevna – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Department of cultural studies, aesthetics and history of SHEI «Donbass state pedagogical University».

Circle of scientific interests: theory and methods of professional training of future cultural studies, cultural education, art, aesthetic development.

Дата надходження рукопису 22. 09. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул

УДК 377.071:77

ГРАБОВСЬКА Ірина Леонідівна – кандидат педагогічних наук, докторант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
e-mail: irynagulkovyvch@gmail.com

РОЛЬ ТВОРЧОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інтеграція України у європейський освітній простір зумовлює важливість залучення студентів до дослідної діяльності, адже результати наукової творчості є основним джерелом інновацій, які забезпечують економічний прогрес суспільства. Відповідно до Національного Плану дій щодо впровадження Програми економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» одним з першочергових завдань у сфері удосконалення системи управління освітою України заявлено дії, спрямовані на розвиток науково-творчої діяльності та впровадження інновацій [1].

Важливі аспекти науково-творчої діяльності студентської молоді заявлені в документах та освітніх ініціативах Ради Європи: Лісабонська стратегія ЄС, Освітня програма Еразмус Мундус, Програма трансєвропейського співробітництва у галузі вищої освіти – Tempus (Tasis) та інші. Особливості формування творчої особистості студента прописані у Програмі дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України, у «Національній стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 роки» та інших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема науково-дослідної та творчої діяльності студентів завжди була у

центрі уваги багатьох дослідників, у працях яких відображені теоретичні, методологічні та практичні аспекти науково-творчої діяльності студентів навчальних закладів. Зокрема, варто відзначити праці Г. Васяновича, Р. Гуревича, І. Зязюна, Ф. Кольбера, С. Коновець, М. Козяра, А. Маслоу, О. Овчарук, П. Олійник, О. Олексюк, О. Рудницької, В. Сластьоніна та інших. У своїх дослідженнях вони порушують різноманітні питання організації науково-творчої діяльності студентів, форми науково-творчої роботи, творчий потенціал як чинник суспільного розвитку держави. Однак досі мало досліджень щодо організаційно-інформаційного супроводу науково-творчої діяльності майбутніх фахівців.

Мета статті – виокремити напрями оптимізації організаційно-інформаційних механізмів активізації творчого потенціалу для формування крос-культурної компетентності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Творчий потенціал майбутніх професіоналів – працівників усіх сфер життєдіяльності – займає ключову роль у становленні конкурентоспроможності та високого соціокультурного розвитку держави. Актуальним є порушення питання важливості та ролі науково-творчої роботи в розвитку творчого потенціалу студента як

майбутнього спеціаліста. Відповідно до Закону про наукову і науково-технічну діяльність, наукова діяльність – це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань [2].

У контексті теми статті розглянемо поняття «творчість» у науковій літературі. Сучасні учені розглядають творчість як тип діяльності, що створює якісно нові матеріальні і духовні цінності або висуває нові, ефективніші способи розв'язання тих чи інших наукових, технічних, соціальних та інших проблем. У філософському енциклопедичному словнику творчість визначається як «діяльність, яка породжує щось якісно нове, чого ніколи раніше не було» [3, с. 857]. Психолог К. К. Платонов характеризує творчість як «мислення у його вищій формі, яке виходить за межі того, що потрібно для розв'язування задачі, що виникла, вже відомими способами» [4, с. 857].

Творчі здібності особистості являють собою категорію психології і характеризуються як психологічні особливості людини, від яких залежить набуття знань, умінь і навичок. Творчі здібності людини, її обдарованість, задатки створюють передумови для виникнення і розвитку творчого процесу. Розкрити і розвинути їх – завдання сім'ї та колективу освітнього закладу. Значну роль у розкритті творчих здібностей студента і перетворення їх на творчу діяльність відіграють мотиви і воля. Тому освітня діяльність вищої школи завжди має предметно формувати і збагачувати мотиви творчої діяльності майбутнього спеціаліста. Виховний вплив викладача, колективу, суспільних організацій у свою чергу стимулює ідейно-моральне усвідомлення мотиву, що виник, духовні і фізичні можливості для досягнення цілей і певних результатів діяльності.

Творча особистість виявляється в активній багатогранній діяльності людини, що полягає у засвоєнні і накопиченні знань, умінь, явищ, фактів у відповідній галузі матеріального і духовного виробництва, що є базою для інтелектуального пошуку, наявності у неї культури мислення, постійного розширення бази знань для впровадження інновацій у всіх сферах життєдіяльності.

Підготовка ініціативних і творчо мислячих спеціалістів має здійснюватися на основі реальної єдності навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи і соціально-політичної діяльності.

Формування і розвиток творчої активності майбутнього спеціаліста включає

низку наступних факторів: наявність творчого запалу; систему довірливих взаємовідносин та співпраці; відповідний стиль діяльності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу; тісні зв'язки навчального закладу із суспільством; формування інтересу до майбутньої професійної діяльності; стимулювання творчого потенціалу; розвиток самостійності і відповідальності у розв'язанні пізнавальних, суспільно-політичних, трудових і моральних проблем тощо.

Погоджуємось з твердженням В. Сластьоніна, який вважав, що важливою умовою формування творчої особистості майбутнього фахівця є формування інтересу до його майбутньої професійної діяльності та стимулювання його творчого потенціалу [5]. Завдання педагогічного колективу і студентських організацій полягає в тому, щоб сформувати, закріпити активну громадянську життєву позицію відповідно до потреб суспільства й особистості самого студента [6]. Розвитку інтересу і творчої активності сприяє реалізація професійної спрямованості навчання всіх без винятку вузівських дисциплін, належна організація навчальних і виробничих практик, написання курсових і дипломних робіт.

У зв'язку з цим, заслуговує на увагу досвід Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, який систематично проводить широкомасштабну профорієнтаційну роботу із залученням шкільної молоді до навчання у вищій школі, а також роботу з абітурієнтами для виявлення і розвитку творчої індивідуальності майбутніх студентів на довузівському етапі професійної орієнтації. Цьому сприяє проведення різноманітних творчих конкурсів, олімпіад, організація шкіл юних спеціалістів, залучення до цієї роботи фахівців, створення творчих лабораторій тощо.

Зростаюче значення у стимулюванні творчої діяльності майбутнього спеціаліста набуває науково-дослідна робота цього закладу, яка нині стає невід'ємною частиною їхньої пізнавальної діяльності. У зв'язку з цим, необхідне вдосконалення організаційних форм наукової роботи як засобу розвитку творчого потенціалу студента, створення такої громадської думки, яка сприяє утвердженню у студентському середовищі пріоритетності наукової роботи з метою підготовки висококваліфікованого, творчого спеціаліста.

Це вимагає необхідності звернути увагу на те, як формується та розвивається науково-творча діяльність студентів і в чому є їхні основні особливості і проблеми.

По-перше, практика доводить, що

досягнений рівень педагогічної діяльності виявляється недостатнім для повноцінного вирішення даної проблеми. Ще й досі випускаються спеціалісти з низьким творчим потенціалом, тобто людей нетворчих, а іноді просто непідготовлених до роботи в сучасних динамічних виробничих та соціальних умовах [7].

По-друге, змінюються критерії оцінки здібностей спеціаліста. Професійна компетентність, ерудованість були й залишаються суттєвими професійними якостями спеціаліста. Компетентнісна орієнтація дозволяє визначити доцільні методи, стиль, засоби професійної діяльності. Але в умовах прискорення науково-технічного прогресу та ускладнених інформаційних процесів цього вже замало. Необхідне виховання і самовиховання високої методологічної культури мислення, здібностей не лише орієнтуватися у потоках професійної та суспільної інформації, але й умінь її аналізувати.

По-третє, для сучасного підходу до проблеми суттєво і те, що акцент переноситься на самостійність та відповідальність студента за формування його творчої активності. Відповідальність з нього часто знімається або не є повною, самостійність суттєво звужена. Вже багато років пропагується, що студент повинен бути активним суб'єктом навчання, особливо активно приймати участь у активізації науково-творчої роботи. Поки що нерідко студент виступає пасивним об'єктом.

По-четверте, формування і розвиток творчої активності студентів потребують творчої самовіддачі від викладачів, педагогів, розвиток їх творчого потенціалу, якісних перетворень в стилі педагогічної діяльності і підвищення педагогічної культури.

Враховуючи, що основу творчості складає предметно-практична діяльність, можна виділити основні типи творчості:

- матеріально-технічна;
- духовно-теоретична;
- соціально-організаційна;
- педагогічна творчість як вид соціальної активності тощо.

Така класифікація, безумовно, має відносний характер для характеристики науково-дослідної діяльності студентів, у нашій статті вона розглядається як специфічна якісна характеристика творчої особистості в умовах навчання у вищій школі.

Українська освіта надає перевагу творчому потенціалу перед набором понятійного апарату знань. Зокрема, у «Національній стратегії розвитку освіти

України на 2012–2021 роки», яка визначає основні напрями й шляхи реалізації положень «Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті», підкреслюється, що оновлення системи вітчизняної освіти повинно вдосконалюватися шляхом оптимізації підготовки кожного студента до максимальної реалізації його творчого потенціалу.

Це дає можливість запропонувати такі напрями оптимізації організаційно-інформаційних механізмів активізації науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців як активна пізнавальна діяльність; впровадження європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, використання міжпредметних зв'язків з метою формування широкого світогляду; використання інтерактивних форм, методів та технік навчання та впровадження передових інформаційно-комунікаційних технологій; участь у європейських освітніх проєктах; укладання угод про співробітництво; участь у міжнародних конференціях, семінарах, симпозіумах, обмінах тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, пропонувані шляхи оптимізації науково-творчої діяльності дозволять активізувати навчально-виховний процес, вирішити багато комунікативних та інформаційних проблем, сформувати полікультурну, соціальну та інформаційну компетентність; сприятимуть розвитку творчої особистості. У кінцевому підсумку, такі заходи працюватимуть на підвищення в Україні високого інтелектуально-освітнього та формування крос-культурної компетентності майбутніх фахівців.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Національний План дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/128/2013>
2. Биштова Э. А. Научно-исследовательская деятельность студентов как фактор профессионального развития студентов [Электронный ресурс] / Э. А. Биштова. – Режим доступа: http://www.lib.herzen.spb.ru/text/bishtova_20_49_253_257.pdf
3. Философия: Энциклопедический словарь / Под ред. А. Ивина. – М.: Гардарики, 2004. – 1072 с.
4. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М.: Изд. Наука, 1986. – 324 с.
5. Слостенин В. А. Педагогическая деятельность как творческий процесс / В. А. Слостенин, С. Г. Перевалов //

Педагогическое образование и наука – 2005. – № 1 – С. 25–34.

6. Концептуальні засади розвитку освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір // Освіта. – 2005. – 12–19 січня.

7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.

REFERENCES

1. *Natsional'nyy Plan diy shchodo vprovadzheniya Prohramy ekonomichnykh reform na 2010–2014 roky.* [National Action Plan to Implement the Program of Economic Reforms for 2010–2014]. [electronic resource]. – Access: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/128/2013>

2. Byshtova, E. A. *Nauchno-ysledovatel'skaya deyatel'nost' studentov kak faktor professyonal'noho razvytyya studentov.* [Elektronnyy resurs]. Scientific and Research Activities of Students AsFactor for Professional Development [Electronic resource] / E. A. Byshtova. – Access: http://www.lib.herzen.spb.ru/text/bishtova_20_49_253_257.pdf

3. *Fylosofyya: Entsyklopedychesky slovar'.* (2004). [Philosophy: Encyclopedic Dictionary]. Moscow.

4. Platonov, K. K. (1986). *Struktura y razvytye lychnosti.* [Structure and Development of Personality]. Moscow.

5. Slastenyn, V. A. (2005). *Pedahohycheskaya deyatel'nost' kak tvorchesky protsess.* [Pedagogical Activities As Creative process]. Moscow.

6. *Kontseptual'ni zasady rozvytku osvity Ukrainy ta yiyi intehratsiyi v yevropeys'kyu osvittniy prostir.* (2005). [The Conceptual Foundations of Education in Ukraine and its Integration into the European Educational Space]. Kyiv.

7. *Kompetentnisnyy pidkhid u suchasnyy osviti: Svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy: Biblioteka osvitt'nyi polityky.* [Competence Approach in Modern Education: International Experience and Ukrainian Prospects: Library Educationa Policy]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГРАБОВСЬКА Ірина Леонідівна – кандидат педагогічних наук, докторант Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Наукові інтереси: професійна освіта, міжкультурна комунікація, компетентність, творчий потенціал.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HRABOVSKA Iryna Leonidivna – Ph.D., Doctoral student, Institute of vocational education and training of National academy of pedagogical science of Ukraine.

Circle of scientific interests: professional education, intercultural communication, competence, creative potential.

Дата надходження рукопису 23. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор С. І. Шандрюк

УДК 378.147.091.3:78

ДІДИЧ Галина Степанівна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музично-теоретичних та інструментальних дисциплін Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: didych.h@i.ua

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБОМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблема національного виховання, формування національної свідомості та самосвідомості особистості є гостро актуальними питаннями сьогодення. Завдяки національній самосвідомості особистість глибше розуміє свій народ, його історію, духовність і культуру, а також свої якості, здібності і можливості, виробляє основні напрямки своєї діяльності, накреслює і успішно утверджує свою життєву позицію. У зв'язку з цим

важливого значення набуває висвітлення ролі наявності у майбутніх учителів музичного мистецтва навичок для розвитку національної самосвідомості у підростаючого покоління.

Ідеї розбудови національної системи освіти стали реальним втіленням багатовікових мрій та прагнень українського народу до створення можливостей вільного розвитку національної культури та виховання національно-свідомих, активних громадян в умовах своєї незалежної держави. Такі мрії і прагнення, як на рівні художньо-